

НЕВІДОМА ПЕЧАТКА ІЗ СЕЛА СТРИЖАВКА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Нещодавно до Відділу спеціальних історичних дисциплін Інституту історії України НАН України із с. Стрижавка Ставищенського району Київської області надійшла своєрідна сфрагістична пам'ятка — металічна матриця печатки із гербовими емблемами.*

В овальному полі, яке розділене у співвідношенні 3/1, викарбуване складне зображення. Композиція складається з постаті людини, обабіч якої розташовано два геральдичні щити. Останні увінчані коронами із п'ятьма перлінками та п'ятьма страусовими перами, при чому на правобічному гербі пір'я пробите стрілою вправо, що за геральдичними правилами, означає розташування ліворуч від глядача. Щити оздоблені “арматурою”, яка складається з шаблі, бунчука і прапора. У нижній частині печатки під горизонтальною прямою лінією вирізьблено ініціали “В” та “Н”, які оздоблені гірляндами з рослинним орнаментом.

Герб, що розміщений ліворуч має назву “Тржаска”: на овальному щиті змальовано півмісяць ріжками догори, через який вертикально, на одній лінії, проходять два мечі, один згори, а другий — знизу. У центральній частині іншого овольного щита вирізьблено стрілу вістрям догори із невеликою поперечиною посередині. Обабіч її — дві 6-кутні зірки.

Кому ж могла належати дана печатка? Ймовірно, одному із власників с. Стрижавка.

З історичних джерел та літератури нам відомо, що одними із перших “дідичів” села були графи Островські¹ та Ледуховські. У 1792 році у останніх Стрижавку купив поміщик Іван Закржевський за 950 тис. злотих.² Стосунки на цьому між двома родинами не припинились. Згодом між ними виникли більш тісніші взаємини: син Ледуховських, Йосип, одружився з донькою Закржевських, Марією.³ Остання, як власниця села

* Її знайшли в шарі ґрунту учні місцевої середньої школи (вчителька Ірина Павлівна Варава).

по батьківській лінії, продала Стрижавку у 1846 році дворянину Липківському.⁴

Згідно з працями авторитетного геральдиста Б.Папроцького, гербом “Тржаска” користувались представники роду Закржевських.⁵ Виходячи з цього, а також з огляду на графічну композицію печатки, на якій людська постать ніби об’єднує два герби (можливо, засвідчуючи цим акт заключення тісних родинних стосунків між обома родинами), можна припустити, що інший герб належав Ледуховським. Однак нам відомо, що вони мали емблему “Шалава”.⁶ На жаль, ми не знайшли прийняттого пояснення й присутності двох сиглів “В” та “Н” у нижній частині сфрагіса.

Отже, робити висновки щодо належності печатки ще передчасно. Водночас зазначимо, що такого роду (тобто приватновласницькі) сфрагістичні пам’ятки досі залишаються рідкісними об’єктами наукових досліджень, в той час як вони допомагають яскравіше та рельєфніше передати перебіг подій, відтворити окремі форми суспільної свідомості.⁷ А тому фіксація та залучення до наукового вжитку матеріалів з родової сфрагістики є одним із пріоритетних завдань у даному напрямку сіглічних та геральдичних студій.

ПОСИЛАННЯ

1. Słownik geograficzny królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. — Warszawa, 1891. — Т.11. — С.486.
2. ЦДІА України у м. Києві. — Ф.484. — Оп.6. — Спр.365. — Арк.116.
3. Долгоруков П. Российская родословная книга. — СПб., 1856. — Ч.3. — С.169.
4. ЦДІА України у м. Києві. — Ф.486. — Оп.5. — Спр.209. — Арк.8.
5. Herby gycerstwa Polskiego przez V.Paprockiego. — Krakow, 1858. — S.343.
6. Долгоруков П. Вказ. праця. — С.170; Гербовник дворянских родов Царства Польского, высочайше утвержденные. — Варшава, 1853. — Отделение II. — С.1.
7. Савчук Ю.К. Українська родова геральдика. Стан та перспективи розвитку // Історія українського середньовіччя: Козацька доба. 36. наук. праць на пошану історика, лауреата Державної премії ім. Т.Шевченка О.М. Апанович: У 2-х частинах. — К., 1995. — Ч.II. — С.48.